

בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים
JERUSALEM COLLEGE OF TECHNOLOGY

מכון לב
Lev Institute

מכון טל
Tal Institute

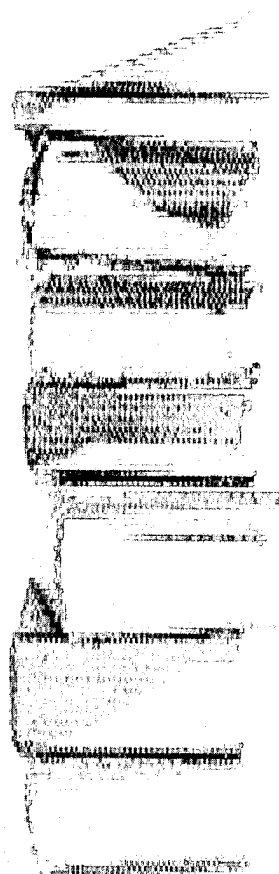
מכון נוה
Naveh Institute

לוסטג
Lustig

מחלקת: חשבונאות ומערכות מידע

שם הקורס: מבוא למיקרו ומקרו כלכלה

עורכים: גלית איזמן
סטס סוקולינסקי

בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים
JERUSALEM COLLEGE OF TECHNOLOGY
מכון לב / נוה / טל / לוסטיג / דעת

מבוא למיקרו ומקרו כלכלה

חוברת הקורס

אתר הקורס : <http://moodle.jct.ac.il>

בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים
JERUSALEM COLLEGE OF TECHNOLOGY
מכון לב / נוה / טל / לוסטיג / דעת

מבוא למיקרו ומקרו כלכלה חוברת הקורס

תוכן העניינים

נושא

א. סילבוס הקורס:

1. כללי
2. פירוט נושאי הלימוד בקורס

ב. תרגילים:

- 1- תרגיל מושגי יסוד, עקומת התמורה ועלות אלטרנטיבית
- 2- תרגיל פונקצית ייצור ותפוקה שולית
- 3- תרגיל היצע
- 4- תרגיל ביקוש ושיווי משקל בשוק תחרותי
- 5- תרגיל התערבות ממשלתית ושוק לא תחרותי
- 6- תרגיל חשבונאות לאומית
- 7- תרגיל פונקצית התצרוכת וקביעת התוצר הלאומי במשק סגור בזמן קצר ללא ממשלה
- 8- תרגיל קביעת התוצר במשק סגור בזמן קצר עם ממשלה
- 9- תרגיל בנקים והיצע הכסף
- 10- תרגיל ביקוש לכסף, קביעת רמת המחירים

ג. ניתן לעיין בשאלות חזרה לבחינה ופתרונות:

1. מתוך "ספר השאלות הגדול- מבוא לכלכלה", מאת יאיר זימון ודפנה פפר, בהוצאת לומדון
2. מתוך "תרגילים נבחרים במבוא לכלכלה מאקרו" מאת: דלית רגב, חיה הורוביץ וד"ר יוסי טמפלמן בהוצאת פלס

א. סילבוס הקורס

מבוא למיקרו ומקרו כלכלה

1. כללי

בחלקו הראשון של הקורס נלמדים עקרונות היסוד של תחום המיקרו-כלכלה, אשר עוסק ברמה היחידנית של הפירמה, הצרכן ומשק הבית. הקורס מנתח שאלות של יעילות כלכלית, גורמים המשפיעים על היצע הפירמה (עלויות, תפוקה, פדיון, רווח) וגורמים המשפיעים על ביקוש הצרכנים (העדפות, הכנסה, תחליפות מוצרים). בפתח הקורס מוצגת הבעיה הכלכלית, תופעת המחסור ויעילות בייצור.

החלק השני של הקורס יוקדש לעקרונות היסוד של תחום המקרו-כלכלה, אשר עוסק ברמה המצרפית של המשק הלאומי ומנתח שאלות של אבטלה, תעסוקה, אינפלציה, תקציב הממשלה והתערבות ממשלתית.

רשימת הקריאות בקורס:

- א. מבוא לכלכלה- מיקרו כלכלה, יצחק אורון, נילי מארק, אמירה עופר, הוצאת עמיחי תל אביב.
- ב. מבוא לכלכלה- מאקרו כלכלה: יצחק אורון, נילי מארק, אמירה עופר, הוצאת עמיחי תל אביב.

חובות הקורס:

- קיימת חובת הגשת תרגילים (80%), המהווה תנאי בסיסי לגשת למבחן הסיום בסוף הסמסטר.
- הציון הסופי בקורס מבוסס על הציון במבחן סיום הקורס.

2. פירוט נושאי הלימוד בקורס

חלק א' – יסודות מיקרו כלכלה

- מושגי יסוד, עקומת התמורה ועלות אלטרנטיבית
- פונקצית ייצור ותפוקה שולית
- היצע
- ביקוש
- שיווי משקל בשוק תחרותי
- תפקידי הממשלה והתערבות ממשלתית

חלק ב' – יסודות מקרו כלכלה

- חשבונאות לאומית
- תצרוכת פרטית
- המודל הקלאסי, המודל הקיינסיאני והכלכלה הניאו-קלאסית
- קביעת התוצר בזמן הקצר על פי המודל הקיינסיאני במשק סגור ללא כסף
- בנקים, היצע הכסף ומחירים
- ביקוש לכסף וקביעת רמת המחירים

הערה: בראש כל תרגיל נתונה הפנייה לקריאה הנדרשת

חלק ב':
תרגילים

תרגיל 1- מושגי יסוד, עקומת התמורה ועלות אלטרנטיבית

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרק 1

שאלה 1

משק מייצר גבינות ויין בלבד.

א. הנח/י שלרשות המשק עומדות 1,600 שעות עבודה. לשם ייצור מיכל גבינה זקוקים ל- 200 שעות עבודה ולשם ייצור חבית יין זקוקים ל- 100 שעות עבודה. צייר/י על מערכת צירים תרשים של עקומת התמורה של המשק. האם ניתן לייצר 3 מיכלי גבינה ו- 10 חביות יין?

ב. עתה הנח/י שלרשות המשק עומדות גם 80 שעות מכונה. לשם ייצור מיכל גבינה דרושות 5 שעות מכונה ולשם ייצור חבית יין דרושות 10 שעות מכונה. על גבי אותה מערכת צירים, צייר/י את עקומת התמורה של המשק שהייתה מתקבלת: I בהנחה שרק מכונות נדרשות לייצור גבינות ויין; II בהנחה שגם עבודה וגם מכונות נדרשות כדי לייצר גבינות ויין. האם כעת ניתן לייצר 3 מיכלי גבינה ו- 10 חביות יין?

ג. עתה הנח/י שנוסף לעבודה ומכונות דרוש גם שטח אחסון לצורך הייצור. לרשות המשק 100 מ"ר שטח אחסון. לייצור מיכל גבינה זקוקים ל- 10 מ"ר שטח אחסון ולייצור חבית יין זקוקים ל- 10 מ"ר שטח אחסון. I התווה/י את עקומת התמורה של המשק כעת; II הגדרי/ מהו בזבוז מבחינה כלכלית; III האם קיים בזבוז כאשר מייצרים 5 מיכלי גבינה ו- 4 חביות יין? האם קיים בזבוז כאשר מייצרים 4 מיכלי גבינה ו- 6 חביות יין?

שאלה 2

להלן נתונים על מס' נקודות הנמצאות על עקומת התמורה של משק מסוים:

נקודה	A	B	C	D	E
ייצור שעונים (בשבוע)	0	9	14.5	20	24
ייצור עטים (בשבוע)	21	19	16	10.5	0

א. התווה/י את עקומת התמורה של המשק.

ב. חשבי/י את העלות האלטרנטיבית הכוללת והממוצעת לייצור שעונים בכל הנקודות.

ג. חשבי/י את העלות האלטרנטיבית השולית לייצור שעונים (בכל קטע- AB, BC, CD, DE).

ד. באותו אופן חשבי/י את העלויות האלטרנטיביות (כוללת, ממוצעת ושולית) לייצור עטים.

תרגיל 2- פונקצית ייצור ותפוקה שולית

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרקים 4,5,6

שאלה 1

במשק יש 100 שדות סוג א', ו- 100 שדות מסוג ב', כל הפועלים במשק בעלי כושר עבודה זהה בייצור כותנה. התפוקה הכוללת השנתית שניתן לייצר באמצעות כמויות שונות של תשומת עבודה בשדות אלו, הם כדלקמן:

תשומת עבודה	סה"כ תפוקה שנתית בשדה מסוג א'	סה"כ תפוקה שנתית בשדה סוג ב'
0	0	0
1	1100	800
2	2000	1500
3	2750	2100
4	3200	2600
5	3600	3000
6 ויותר	3800	3000

א. כיצד תקצה/י את הפועלים בין 100 השדות מכל סוג המצויים במשק אם לרשות המשק

1. 250 פועלים ;

2. 450 פועלים ;

3. 850 פועלים.

ב. מה התפוקה השולית של הפועלים במשק בכל אחד מהמקרים שבסעיף א'?

ג. 1. חשבי את התפוקה השולית של שדות סוג א' כאשר יש במשק 250 , 450 ו- 850

פועלים?

2. חשבי את התפוקה השולית של שדות סוג ב' כאשר יש במשק 250 , 450 ו- 850

פועלים?

שאלה 2

לכל שדה בעל נפרד ומטרתו היא השגת רווח מקסימלי. בעלי השדות מתחרים ביניהם על הפועלים. הפועלים מוכנים לעבוד בכל שכר ובלבד שלא יישארו מובטלים, אך שואפים להשגת שכר מקסימלי.

א. מהו השכר (בק"ג כותנה לשנה) של שיווי משקל כאשר במשק 250 פועלים? 450 פועלים? 850 פועלים?

ב. מה תהיה הקצאת הפועלים בין השדות בהתחשב בשכר של שיווי משקל בכל מקרה?

ג. מלא/י את הלוח הבא:

מספר פועלים	שכר לפועל	סך ייצור הכותנה	סך תשלומי השכר	סך הרווחים	רווח לבעל שדה א'	רווח לבעל שדה ב'
250						
450						
850						

ד. לאור תשובותיך, מהו העיקרון הכלכלי לפיו נקבעת התמורה לגורם ייצור כלשהו?

תרגיל 3- היצע

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרק 8

שאלה 1

- א. השלם/י את שתי העמודות הראשונות בטבלת הנתונים להלן.
 הטבלה מתייחסת ליצרן בודד, לשבוע יצור אחד, כאשר אין עלויות קבועות וחומרי הגלם מצויים חינם. ניתן לשכור פועל לשבוע בלבד בשכר של 5 שקלים לשבוע.

יחידות של המוצר X	מספר הפועלים (כ"א עובד שבוע)	סה"כ עלויות	עלות שולית	סה"כ פדיון	סה"כ רווח	רווח שולי
0	0					
1	2					
2	5					
3	9					
4	14					
5	21					

- ב. בנה/י את עקומת סך העלויות של היצרן הבודד לשבוע.
 ג. בנה/י את עקומת העלות השולית של היצרן הבודד, לשבוע.
 ד. השלם/י את טבלת הנתונים הבאה: מה הקשר בין העלות השולית לתפוקה השולית?

כמות המוצר X	שכר לפועל	מספר הפועלים (כ"א עובד שבוע)	תפוקה שולית	סה"כ פדיון	סה"כ רווח	רווח שולי
0	5	0				
1	5	2				
2	5	5				
3	5	9				
4	5	14				
5	5	21				

- ה. כיצד תושפעה העלויות מהכפלת שכרו של העובד (מ-5 שקלים ל-10 שקלים לשבוע).

שאלה 2

- א. השלם/י את הטורים סה"כ פדיון, סה"כ רווח, ורווח שולי בלוח שבשאלה 1 לעיל, בהנחה שמחיר השוק הוא 20 שקל ליחידת X, ושכר העובד 5 שקלים לשבוע. חשב את רווח היצרן עבור כל כמות X מ-1 עד 5 יחידות. מהי הכמות אשר היצרן יציע? מדוע לא יותר? מדוע לא פחות?
- ב. "כל עוד מחיר המוצר גבוה מההלות הממוצעת, יש רווח חיובי ליצרן ולכן כדאי לו לייצר כמות שבה המחיר שווה לעלות הממוצעת". חשב/י את העלות הממוצעת לכל יחידת מוצר וחווה/י דעתך.
- ג. שרטט/י על מערכת צירים, שבה על הציר האופקי מופיעה הכמות, את עקומות ההוצאה הכוללת, הפדיון הכולל והרווח. מה מסקנתך?
- ד. על מערכת צירים נפרדת, שגם בה הכמות על הציר האופקי, שרטט/י את עקומות הפדיון השולי, ההוצאה השולית והרווח השולי.

שאלה 3

בהנחה שמחיר השוק הוא 20 שקל ליחידת X:

- א. הממשלה הטילה דמי רשיון קבועים בסך 9 שקלים לשבוע; האם כדאי ליצרן לייצר וכמה?
- ב. הנח/י שדמי הרישיון הם 18 שקלים לשבוע. האם כדאי לו לייצר וכמה?
- ג. הנח/י שהיצרן כבר שילם את דמי הרישיון בסך 18 שקלים לשבוע אחד ואין מחזירים את התשלום. האם כדאי לו לייצר באותו שבוע וכמה?
- ד. הסבר/י את קריטריון הרווח של פיו פועל היצרן. מהי "הוצאה כבולה"? מה יקרה בטווח הארוך?

שאלה 4

- בנה/י את עקומת ההיצע של היצרן הבודד למוצר X, כאשר שכר העבודה הוא 5 שקלים לשבוע:
- א. בהנחה שאין דמי רישיון.
- ב. בהנחה שיש דמי רישיון שבועי קבועים של 18 שקלים.
(הנחייה: חשב תחילה את המחיר הכי נמוך בו היצרן יהיה מוכן לייצר).

תרגיל 4- ביקוש ושיווי משקל בשוק תחרותי

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרקים 9,11

שאלה 1

כל הצרכנים במשק זהים בטעמים ובהכנסותם. הכנסת הצרכן היא 1,000 ₪ לחודש. במחקר שבדק את ביקוש משקי הבית לגלילות נמצא שעקומת הביקוש של פרט ממוצע היא:

המחיר (בש"ח לק"ג גלילה)	כמות (ק"ג גלילה בחודש)
0	16
1	14
2	12
3	10
4	8
5	6
6	4
7	2
8	0

- א. התווה/י את עקומת הביקוש לגלילה.
- ב. חשבי את הוצאות הצרכן לקניית גלילה בכל מחיר ומחיר.
- ג. חשב את עודף הצרכן בכל מחיר ומחיר.

שאלה 2

I במשק יש שני ישובים סמוכים. יישוב א' מונה 75,000 צרכנים בעלי הכנסה של 1,000 ₪ לחודש ויישוב ב' מונה 25,000 צרכנים בעלי הכנסה של 1,500 ₪ לחודש. עקומת הביקוש של צרכנים אלה לגלילה מתוארת ע"י שאלה 1.

II במשק 100 יצרנים זהים. העלויות השוליות של יצרן בודד הן:

תפוקת גלילה חודשית (באלפי ק"ג)	עלות שולית (בש"ח לק"ג)
6	2
7.5	2.5
10	4
12	5
13	6
15	8

- א. חשב/י את עקומת הביקוש של המשק לגלידה.
- ב. חשב/י את עקומת ההיצע של המשק לגלידה.
- ג. התווה/י את עקומות הביקוש וההיצע בתרשים אחד. מה המחיר וכמות שיווי משקל בשוק זה? הסבר/י.
- ד. הנח/י שעבודה היא גורם הייצור המשתנה היחיד. כיצד ישתנו מחיר וכמות שיווי משקל כתוצאה מהכפלת השכר? כיצד תושפע ההוצאה של הצרכנים (הנח/י כי אין קשר בין עליית השכר לביקוש)?
- ה. הנח/י שהכנסת הצרכנים ביישוב א' עלתה מ-1,000 ₪ ל-1,500 ₪ וכתוצאה מכך הוכפלה כמות הגלידה המבוקשת על ידם. איך משפיע הדבר על מחיר וכמות שיווי משקל? איך יושפעו פדיון היצרנים ורווחיהם? איך תושפע תצרוכת הצרכנים בכל אחד משני היישובים והוצאותיהם על גלידה?

שאלה 2

- הנח/י שעקומות הביקוש לתה וקפה יורדת משמאל לימין ועקומות ההיצע עולות משמאל לימין. בגלל שיטפונו נפגעו מטעי התה וכתוצאה מכך הצטמצם ההיצע. כיצד ישפיע הדבר על:
- א. מחיר השוק והכמות הנמכרת של תה.
 - ב. מחיר השוק והכמות הנמכרת של קפה.
 - ג. הוצאות הצרכנים על תה (נתח/י 3 מקרים שונים בהתאם ל-3 אפשרויות הגמישות).
 - ד. פדיון יצרני הקפה.
- ענה/י בעזרת תרשימי ביקוש והיצע.

תרגיל 5 - התערבות ממשלתית ושוק לא תחרותי

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרק 15, פרק 17

שאלה 1

א. בקיץ בת"א קיימת מדי פעם בעיה חמורה של יתושים עקב ריכוזים גדולים בירקון. מדוע ניתן לצפות שמשק תחרותי לא תקום אף פירמה פרטית שתבער את נגע היתושים? איזו צורה של התערבות חברתית דרושה על מנת שהנגע יחוסל?

ב. בתנאי שאלה 1 בתרגיל 4:

1. הממשלה מטילה מס בסך 2.5 שקל ליח'. ציירי את עקומת ההיצע החדשה.
 2. האם מחירו של X יעל במלוא סכום המס?
 3. האם תשובתך תלויה בשאלה האם המס נגבה על פי החוק מן היצרנים או מן הצרכנים?
- הערה: בכל סעיף ציין את המחיר ליצרן והמחיר לצרכן.

שאלה 2

בשוק הקמח קיים מחיר מקסימום הנשמר ע"י סובסידיה, מה יקרה בשוק הקמח כתוצאה מהשינויים הבאים:

א. שכר העבודה לעובד קמח עלה;

ב. הביקוש לעוגיות גדל (קמח גורם ייצור משתנה בייצור עוגיות);

ג. הממשלה העלתה את מחיר הרשמי של הקמח אך הוא עדיין נמוך ממחיר שווי משקל.

שאלה 3

הנחי שקיים ייצור מקומי ויבוא של גפרורים (הגפרורים המיוצרים בארץ זהים בכל תכונותיהם לגפרורים המיובאים). ההיצע מחו"ל גמיש לחלוטין והיצע המקומי עולה משמאל לימין.

כדי לצמצם את יבוא הגפרורים, הועלו שלוש הצעות אלטרנטיביות:

- I להטיל מכס על יבוא גפרורים, בגובה של שקל אחד לקופסה.
 - II להטיל מס קניה על כל צריכת גפרורים, בגובה של שקל אחד לקופסה.
 - III לתת סובסידיה ליצרנים המקומיים בסך שקל אחד לכל קופסה מיוצרת.
- (1) הצגי את שלוש ההצעות בדיאגרמה (בכל מקרה היבוא נמשך).
 - (2) בהנחה שמטרת הממשלה היא צמצום היבוא, איזו משלוש ההצעות היא הטובה ביותר?
 - (3) איזו משלוש הצעות עדיפה אם מטרת הממשלה היא מתן עידוד לייצור המקומי?

שאלה 4

להלן נתונים על הביקוש השבועי לתפוזים במדינת סינגליה:

המחיר (בש"ח לק"ג תפוזים)	כמות (טון תפוזים בשבוע)
4	500
6	450
8	400
10	350
12	300
14	250
16	200

הנח/י שתפוזים ניתנים לאחסנה במשך שבוע אחד בלבד, ושלמדינת סינגליה אין קשרי מסחר עם חו"ל. בשבוע מסוים הביאו לשוק יכול תפוזים של 400 טון.

א. הנח/י שקיימת תחרות חופשית בין מגדלי התפוזים. מה יהיה מחיר התפוזים בשוק ומה תהיה הכמות הנמכר מהם?

ב. עתה הנח/י שהחקלאים מאוגדים באיגוד מגדלי התפוזים ולאגוד מידע על פונקציית הביקוש. הם שוקלים את האפשרות של השמדת חלק מן היבול. הועלו ההצעות להשמיד $1/8$ או $1/4$ או $3/8$ או $1/2$ מן היבול; איזו הצעה יבחרו החקלאים? מה תהיה הכמות הנמכרת בשוק ומה יהיה המחיר?

ג. מהו התנאי למקסימום רווח של מונופול? השווה/י עם פירמה בתחרות משוכללת.

ד. מי נהנה מהשמדת יכולים ומי סובל מכך בהשוואה למצב של תחרות בענף?

תרגיל 6 - חשבונאות לאומית

אורון- מארק- עופר- פרק 2

קריאה נדרשת:

שאיפה 1

במשק פועלות שתי פירמות וממשלה. להלן חשבונות רווח והפסד לשנה XX (בש"ח):

<u>פירמה א'</u>	<u>פירמה ב'</u>	
28,000	25,500	פדיון
5,000	8,500	קניות חומרי גלם
15,000	10,000	תשלומי שכר
1,000	2,000	ריבית ושכר דירה למשקי בית
4,000	2,000	דיבידנד
3,000	2,000	הפרשה לפחת
0	0	רווח נקי שלא חולק

מתוך המאזנים של שתי החברות בסוף כל שנה מתקבל שלא היה שינוי במלאי חומרי גלם, ובצד הנכסים נרשם:

<u>פירמה א'</u>	<u>פירמה ב'</u>	
<u>31.12.XX</u>	<u>1.1.XX</u>	<u>31.12.XX</u>
30,000	36,000	40,000
32,500		
		תאריך
		בניינים וציוד במחיר הקרן

סחר החוץ של המשק בשנת XX היה:

<u>יצוא</u>	<u>יבוא</u>
3,500	1,500

היבוא והיצוא, וכן גם הייצור של נכסי השקעה מתבצעים על ידי שתי החברות הנ"ל; אין יבוא ויצוא של נכסי השקעה – כל חברה רוכשת אותם מהחברה האחרת.

התקציב הרגיל הממשלה לשנת XX :

מס הכנסה על פרטים	-	7,750	שכר ומשכורות	-	4,000
מלווה	-	4,000	קניות סחורות ושירותים	-	2,000
ריבית ותשלומי העברה למשקי בית	-	2,500			

סה"כ	9,000	סה"כ	9,000
------	-------	------	-------

לממשלה אין תקציב פיתוח (אין השקעה ממשלתית). משקי הבית קונים רק מוצרי צריכה.

- א. ערוך את חשבון הרווח וההפסד של כל חברה בצורה כזו שתקבל את הערך המוסף (הגולמי) בצד אחד ואת ההכנסה הנובעת (הגולמית) מצד שני.
- ב. מהי ההשקעה הגולמית במשק?
- ג. חשב את תרומתה של הממשלה לתוצר הלאומי (הערך המוסף שלה).
- ד. התצרוכת הפרטית שווה ל- 29,500. כיצד ניתן לקבל סכום זה ? (תוכל לחשוב על שתי דרכים שונות?)
- ה. חשב את הגדלים הבאים והראה בכל מקרה אילו סעיפים צרפת כדי לקבל את התשובה :
 - (1) תוצר מקומי גלמי (תמ"ג = GDP), השווה כאן גם לתל"ג (GNP).
 - (2) תוצר לאומי נקי (תל"ן = PNP)
 - (3) הכנסה פרטית פנויה (גולמית)
- ו. הצג את דו" מקורות ושימושים ואת דו"ח היווי הון של המשק.

תרגיל 7 - פונקצית התצרוכת וקביעת התוצר הלאומי במשק סגור בזמן קצר ללא ממשלה

קריאה נדרשת:

אורון- מארק- עופר- פרקים 4, 5, 6

שאלות

1. הנתונים הבאים מראים את ההוצאה לצריכה של משפחה א' ומשפחה ב' בתנאי הכנסה שונים (ביחידות תוצר לשנה):

<u>צריכת משפחה ב' - C_2</u>	<u>צריכת משפחה א' - C_1</u>	<u>הכנסה פנויה - Y_d</u>
150	50	0
330	170	200
500	290	400
660	410	600
810	530	800
950	650	1,000
1,080	770	1,200
1,200	890	1,400
1,310	1,010	1,600

- א. חשבי את הנטיה השולית לצרוך של כל משפחה בכל רמה של הכנסה.
- ב. חשבי את הנטיה השולית לחסוך של כל משפחה בכל רמה של הכנסה.
- ג. מה הקשר בין הנטיה השולית לצרוך והנטיה השולית לחסוך?
- ד. על סמך הנתונים התווה/י את עקומת הצריכה ועקומת החסכון עבור כל משפחה.
- ה. מה סך התצרוכת במשק שהכנסתו הלאומית 2,000 ובו שתי משפחות כמו משפחה א', בשני מקרים: 1. כאשר הכנסתן שווה- 1,000 לכל משפחה. 2. כאשר הכנסתן שונה- 1,600 למשפחה אחת ו- 400 למשפחה השנייה.
- ו. כמו בסעיף ה', אך כאשר המשפחות הן כמו משפחה ב'.
- ז. מה ניתן להסיק מן התשובות לגבי הקשר בין התחלקות ההכנסות ורמת התצרוכת במשק?

2. משק מורכב ממשפחות זהות. הנח/י שפונקצית התצרוכת של כל המשפחות זהה והיא:
- $$C = 50 + 0.6Y$$
- במשק אין ממשלה ואין מיסים והפירמות מחלקות את כל רווחיהן. בכל רמה של הכנסה לאומית הפירמות מתכננות להשקיע סכום קבוע של 350.
- א. מהי ההכנסה הלאומית של שיווי משקל לפי נתונים אלה? מדוע אין הכנסה אחרת יכולה להיות הכנסה של שיווי משקל?
- ב. מדוע בחישוביך אין צורך במידע על התחלקות ההכנסות במשק?

- ג. צייר/י על מערכת צירים אחת את עקומת התצרוכת, עקומת ההשקעה ועקומת הביקוש המצרפי. מהי ההכנסה הלאומית של שיווי משקל לפי הציור?
- ד. מהי ההכנסה הלאומית של שיווי משקל לפי עקומות החסכון וההשקעה? מה בינה לבין ההכנסה הלאומית של שיווי משקל לפי הסעיפים ג'-ה'?
- ה. הנח/י שההשקעה המתוכננת עולה ל- 510. בכמה גדלה כתוצאה מכך ההכנסה של שיווי משקל? מה מביא לידי גידול זה? הצג/י את השינוי בציור.

הערה : שמור/שמרי את חישוביך על מנת להשתמש בהם בתרגיל 15.

3. "אם במצב של שיווי משקל של אבטלה נצליח לשכנע את הפירמות להרחיב את הייצור, באמצעות תעמולה, תגדל גם ההכנסה הלאומית ולכן נגיע לשיווי משקל של תעסוקה מלאה". חווה/י דעתך.

תרגיל 8 - קביעת התוצר הלאומי במשק סגור בזמן קצר עם ממשלה

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרקים 4, 5, 6

שאלה 1

על פי נתוני שאלה 2 בתרגיל מס' 7 (לנוחותכם- תזכורת: משק מורכב משפחות זהות. הנח/י שפונקציית התצרוכת של כל המשפחות זהה והיא: $C=50+0.6Y$. במשק אין ממשלה ואין מיסים והפירמות מחלקות את כל רווחיהן. בכל רמה של הכנסה לאומית הפירמות מתכננות להשקיע סכום קבוע של 350).

הנח/י עתה כי פועלת במשק ממשלה אשר הוצאותיה המתוכננות קבועות ברמה של 160. הממשלה אינה גובה מיסים ותקציבה ממומן כולו על ידי מלווה (הלוואה) מן הציבור. הנח/י שלממשלה יש רק תקציב רגיל, המוקדש כולו לקניית מצרכים ושירותים (אין בו תשלומי העברה).

- א. מהי ההכנסה הלאומית של שיווי משקל?
- ב. הצגי את הפתרון בצורה גרפית (בתרשים) ובצורה אלגברית.
- ג. האם אתה יכול/ה למצוא במקרה זה שיווי משקל גם בעזרת פונקציות ההשקעה והחיסכון?
- ד. עתה הנח/י שהממשלה מממנת את הוצאותיה על ידי מס גולגולת במקום מלווה (הלוואה) מן הציבור. מה תהיה התצרוכת המתוכננת בכל רמה של הכנסה גולמית? מה יהיה הביקוש המצרפי ומה יהיה המכפיל במקרה זה? בכמה תשתנה ההכנסה הלאומית של שיווי משקל?

שאלה 2

להלן נתונים על משק סגור:

- ההכנסה הלאומית של תעסוקה מלאה היא 2,000
- פונקציית התצרוכת הפרטית היא: $C=150+0.8Y_d$, כאשר $Y_d =$ ההכנסה הפנויה.
- פונקציית ההשקעה הנקייה היא: $I=100$.
- פונקציית הצריכה הציבורית היא: $G=550$.
- מס ההכנסה הוא יחסי 25% מן ההכנסה: $t=0.25$.

א. (1) חשבי/והראה/י את אופן החישוב של:

- ההכנסה הלאומית של שיווי משקל
- הצריכה הפרטית בשיווי משקל
- החיסכון הפרטי בשיווי משקל
- החיסכון הממשלתי בשיווי משקל
- המכפיל.

(2) ערוך/ערכי דו"ח מקורות ושימושים של המשק בשיווי משקל.

תרגיל 9- הבנקים והיצע הכסף

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרקים 9,10,11,12.1-12.2

מונחים חשובים:

בסיס הכסף = רזרבות הבנקים המסחריים + מזומן בידי הסקטור הפרטי הלא בנקאי
עירוי חיצוני חיובי = גידול בבסיס הכסף
עירוי פנימי חיובי = ירידה בסכום המזומן שבידי הסקטור הפרטי הלא בנקאי

שאלה 1

הנח/י כי :

- (1) הציבור מחזיק במזומן סכום של 5,000 ₪ ולא משנה אותו אלא אם כן מצוין אחרת.
- (2) הבנקים תמיד חוזרים למצב שבו הם שומרים על יחס רזרבה של 25%.
- (3) המאזן המאוחד של מערכת הבנקים בנקודת המוצא (לפני כל אחד מן השינויים המצוינים להלן) הוא :

מזומן	10,000	פיקדונות עו"ש של הקהל	40,000
אג"ח ממשלתיות	10,000		
הלוואות ושטרות שנוכו	20,000		
סה"כ	40,000		40,000

הראה/י את המאזן המאוחד הסופי של הבנקים הפרטיים וכן את המאזן של הבנק המרכזי במקרה של הפעולות הבאות. תאר/י מה קורה לבסיס הכסף, לכמות הכסף, למזומן בידי הציבור ולאשראי הבנקאי בכל אחד מן המקרים (הערה: התייחס/י לכל שינוי בפני עצמו והראה/י את ההשפעה של כל שינוי לבדו על המאזן הני"ל).

א. בנק ישראל קונה אג"ח ממשלתיות ב- 5,000 ₪

1. מבנק פרטי (ניכיון משנה)

2. מהציבור (פעולות בשוק הפתוח)

ב. הממשלה מגדילה את תצרוכתה ב- 10,000 ₪ ומממנת את התוספת על ידי :

1. מלווה מן הציבור

2. מלווה מהבנק המרכזי

ג. הציבור מקטין את המזומן שברשותו על ידי הפקדה בבנקים סכום של 3,000 ₪

ד. הבנק המרכזי מוריד את יחס הרזרבה מ- 25% ל- 20%.

תרגיל 10 - הביקוש לכסף, שיווי משקל בשוק הכסף ובשוק המוצרים במשק סגור

קריאה נדרשת: אורון- מארק- עופר- פרקים 12-13

שאלה 1

- א. התווה/י עקומת ביקוש לכסף $(M/P)^d = L(Y, r)$ במערכת צירים בה נמדדות היתרות הריאליות על הציר האופקי ושער הריבית הנומינלי על הציר האנכי.
- ב. כיצד יושפע הביקוש ליתרות ריאליות (העזרי/ בתרשים) כתוצאה מ:
1. עליה בתוצר
 2. עליה בשער הריבית
 3. עליה (חד פעמית ובלתי צפויה) במחירים.
- ג. הוסף/י לתרשים את כמות הכסף בעקומת היצע הכסף. מדוע העקומה קשיחה לחלוטין? מנה/י את האמצעים בהם יכולים להשתמש הממשלה והבנק המרכזי כדי להשפיע על היצע הכסף (העזרי/ בתשובותיך לתרגיל 16).
- ד. מהו המחיר (שער הריבית) שיכול להשוות את הביקוש וההיצע ליתרות ריאליות בשוק הכסף? כיצד יושפע שער ריבית זה מ:
1. עליה (חד פעמית ובלתי צפויה) במחירים
 2. עליה בתוצר
- ה. הממשלה מנפיקה אגרות לבנק המרכזי ומשתמשת בתקבולים למימון תשלומי העברה. האם תהיה לכך השפעה על שער הריבית?

שאלה 2

- במשק הנמצא בתעסוקה מלאה, עקומות הביקוש לכסף ולהשקעה יורדות משמאל לימין ביחס לשער הריבית.
- א. הבנק המרכזי מגדיל את כמות הכסף ב- 20%. בכמה אחוזים ישתנו המחירים? מה יקרה לתוצר ולהשקעה?
- ב. הבנק המרכזי מקטין את כמות הכסף ב- 20%. האם ישתנו המחירים במשק? מה יקרה לתוצר ולהשקעה? (העזרי/ בתרשימים של שוק המוצרים ושוק הכסף).

שאלה 3

נתון משק ובו עקומות הביקוש לכסף ולהשקעה יורדות משמאל לימין ביחס לשער הריבית.

הסברי/י מה קורה ל:

1. מחירים

2. שער הריבית

3. דו"ח מקורות ושימושים (צריכה, השקעה, תוצר)

כאשר:

א. במצב של אבטלה, הממשלה מגדילה את תצרוכתה ב- 10 מיליארד ₪ ומממנת את התוספת על ידי מלווה מן הציבור.

ב. במצב של תעסוקה מלאה, הממשלה מגדילה את הוצאותיה ומממנת את התוספת על ידי מלווה מן הציבור.

ג. כיצד היה משתנה הניתוח בסעיפים א' ו- ב' אילו מימנה הממשלה את התוספת על ידי מלווה מן הבנק המרכזי?

ד. במה שונות המסקנות שהתקבלו מניתוחים דומים בתרגילים 14,15 ובהם לא נלקח בחשבון שוק הכסף?

הנחי שלפני השינויים היה תקציב הממשלה מאוזן. השתמשי/י בתרשימים של שוק המוצרים ושוק הכסף.